

Fábián Tamás

Az egészség-
ségturizmus
kézikönyve

Fábián Tamás

Az egészségturizmus kézikönyve

Fábián Tamás

Az egészségturizmus kézikönyve

© Fábíán Tamás, 2021
© SpringMed Kiadó, 2021

SpringMed Gazdasági Könyvek[®] sorozat

Fábíán Tamás: Az egészségturizmus kézikönyve

ISBN 978-615-6337-05-4
PDF – ISBN 978-615-6337-06-1

Minden kiadói jog fenntartva. A mű egészének vagy részleteinek nyomtatott vagy digitalis formában történő sokszorosítása, másolása, online megjelenítése kizárólag a Kiadó előzetes írásos engedélyével lehetséges. A SpringMed Kiadó az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének a tagja.

SpringMed Kiadó
1519 Budapest, Pf. 314.
www.springmed.hu

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Böszörményi Nagy Klára
Tipográfia és borítóterv: Németh János
Tördelés és grafikák: Németh János
Nyelvi korrektúra: Parti Gábor
Terjesztés: Végh Rita
Nyomda és kötészet: Belvárosi Nyomda Zrt.

Tartalomjegyzék

Köszönetnyilvánítás	11
Előszó	12
1. AZ EGÉSZSÉG ÉS A TURIZMUS KAPCSOLATA	13
1.1. Az egészség fogalma	15
1.1.1. Kezelések időbeli megkülönböztetése	17
1.2. A turizmus fogalma	19
1.3. Az egészségturizmus meghatározása	20
1.3.1. Természetes gyógytényezők	21
1.4. Kis történeti kitekintés (az ókortól napjainkig)	32
2. AZ EGÉSZSÉGTURIZMUS RÉSZTVEVŐI	35
2.1. Vendég – páciens	37
2.2. A szállítók, közvetítők	39
2.3. A szálláshelyek	40
2.4. Egészségügyi szolgáltatók	41
2.4.1. Gyógyfürdő	41
2.4.2. Mozgásszervi betegek rehabilitációját ellátó nappali kórház	42
2.4.3. Gyógyfürdőkórház	42
2.4.4. Szanatórium	43
2.4.5. Éghajlati gyógyintézet	43
2.4.6. Gyógyüdülő	44
2.4.7. Gyógyszálló	44
2.4.8. Gyógyvízivócsarnok	44
2.4.9. Gyógybarlang (barlangterápiás intézet)	45
2.4.10. Kórházak, klinikák	45
2.5. Turisztikai szolgáltatók	46
2.6. Önkormányzat	48

2.7.	Állam	49
2.8.	Biztosító társaságok	50
3.	WELLNESSTURIZMUS	51
3.1.	Well-being, wellness, a fogalmak rendbetétele	53
3.1.1.	A well-being (jóllét) fogalma	53
3.1.2.	A wellness jelentése	55
3.2.	A wellness 7 dimenziója	57
3.2.1.	Fizikai dimenzió	58
3.2.2.	Szociális dimenzió	59
3.2.3.	Érzelmi dimenzió	59
3.2.4.	Intellektuális dimenzió	60
3.2.5.	Lelki (spirituális) dimenzió	60
3.2.6.	Környezeti dimenzió	61
3.2.7.	Foglalkozási dimenzió	61
3.3.	A wellnessturizmus fogalma, motivációi	63
3.3.1.	Stresszes életmód – menekülés a stressz elől	64
3.3.2.	Munkahelyi elvárások	65
3.3.3.	Kevesebb szabadidő	65
3.3.4.	Az átlagéletkor kitolódik	66
3.3.5.	A média nyomása	66
3.3.6.	Nők szerepköreinek kiszélesedése	67
3.3.7.	Családi együttlét igénye	68
3.3.8.	Társas kapcsolatok hiánya	68
3.3.9.	Önmagunk „keresése és megtalálása”	69
3.4.	A wellnessturizmus szereplői (szegmensek), jellemzőik	70
3.4.1.	Idős emberek	70
3.4.2.	Hölgyek	71
3.4.3.	Családok	71
3.4.4.	(Házaspárok)	72
3.4.5.	Cégek vezetői, tulajdonosai	72
3.4.6.	Üzleti utazók, céges rendezvények, konferenciák	73
3.4.7.	Alternatív gyógymódok kedvelői (holisztikusok)	74
3.4.8.	Vallásos utazók, zarándokok	74
3.4.9.	Spirituális élményt keresők	75

3.5.	A wellnesskezelések fajtái	76
3.5.1.	Hagyományos wellness	77
3.5.2.	Alternatív kezelések	84
3.5.3.	Vallási turizmus	93
3.5.4.	Spirituális turizmus	94
4.	ORVOSI TURIZMUS	95
4.1.	Wellness-illness turizmus, fogalmi meghatározások	97
4.2.	Az orvosi turizmus motivációi	98
4.2.1.	Meglévő betegségek gyógyítása műtéti úton	98
4.2.2.	Kozmetikai műtétek	98
4.3.	Az orvosi turizmus növekedésének fő okai	100
4.3.1.	Várólisták	102
4.3.2.	Alulbiztosítottság	102
4.3.3.	A társadalombiztosítás nem fizet	104
4.3.4.	Titoktartás	105
4.3.5.	Tradicionalis kezelések	105
4.3.6.	Otthoni lehetőségek hiánya	105
4.3.7.	Specializáció	106
4.4.	Az orvosi turizmus trendjei, problémái	108
4.5.	A fogászati turizmus Magyarországon	110
4.5.1.	Történeti áttekintés	110
5.	GYÓGYTURIZMUS (SPA)	113
5.1.	A gyógyturizmus helye az egészségturizmusban	115
5.2.	A gyógyturizmus jellemzői	117
5.2.1.	Kedvezőbb szezonális	117
5.2.2.	Törzsvendégek magas aránya	118
5.2.3.	Hosszabb átlagos tartózkodás	118
5.2.4.	Magasabb költési szokások	119
5.2.5.	Viszonylag magasabb az egyedülálló vendégek aránya	119
5.3.	A gyógyturizmus (spa) a világban	120
5.3.1.	A „spa” különböző jelentései, formái	123
5.4.	A gyógyturizmus jelentősége Magyarországon	126
5.4.1.	Történeti áttekintés	126
5.4.2.	Gyógyhelyek Magyarországon	127

6. GYÓGYSZÁLLODÁK MINT A GYÓGYTURIZMUS KIEMELT HELYSZÍNEI	133
6.1. Rendeletek	135
6.2. A gyógyszállodák speciális kritériumai	137
6.2.1. Termálvíz megléte.	137
6.2.2. Balneológia (szakorvosi) vizsgálat szükségessége	137
6.2.3. Saját gyógyászati részleg megléte	137
6.2.4. Speciális berendezések hozzáértő személyzettel	138
6.2.5. Higiénia fenntartása	138
6.2.6. Komfortos szobák.	138
6.2.7. Ételvászték.	138
6.3. Üzletpolitika	139
6.4. A Vendégkör összetétele, jellemzői	140
6.5. A gyógyszállodák szolgáltatásai, termékei (product)	141
6.5.1. A fizioterápiás kezelések célcsoportjai a gyógyszállodákban.	141
6.5.2. A fizioterápiás kezelések fajtái.	143
6.5.3. A gyógyszállodák termékei – csomagok.	147
6.6. Az árakkal kapcsolatos tudnivalók (price)	150
6.7. A gyógyszállodák értékesítési specialitásai (place)	151
6.7.1. Közvetlen csatornák	151
6.7.2. Közvetett csatornák.	152
6.8. Marketingeszközök a gyógyszállodáknál (promotion)	153
6.8.1. Az értékesítést elősegítő marketingeszközök	156
6.8.2. Marketing és értékesítés kooperációja	158
6.9. Kibővített marketing mix a gyógyszállodáknál.	160
6.9.1. Szervezeti felépítés, munkaerő-gazdálkodás (people)	160
6.9.2. Folyamatok (process).	161
6.9.3. A gyógyszálloda fizikai megjelenése (physical environment)	162
7. AZ EGÉSZSÉGTURIZMUS ORSZÁGOS ÉS HELYI SZEREPE	165
7.1. Az országos egészségturisztikai fejlesztési stratégia korábbi prioritásai	167
7.1.1. A gyógyhelyek tudatos termékfejlesztése	168
7.1.2. A gyógyturizmus és az orvostudomány összehangolása	169
7.1.3. Wellnesszel összefüggő szolgáltatások fejlesztése	169
7.1.4. A gyógy- és wellness-szállodák fogadóképességének fejlesztése	170
7.1.5. A marketingtevékenység hatékonyabbá tétele.	170

7.1.6. Az oktatási-képzési rendszer fejlesztése, átstrukturálása	171
7.1.7. Az egészségturizmus működési kereteinek megteremtése	171
7.2. Az országos marketingstratégia jelenlegi iránya	172
7.3. Helyi fejlesztések	174
8. AZ EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSOK SZEREPE AZ EGÉSZSÉGTURIZMUSBAN . .	177
8.1. Az egészségbiztosítással kapcsolatos alapfogalmak	179
8.2. A magyar társadalombiztosítás támogatásai.	181
8.3. Nemzetközi lehetőségek	183
8.3.1. BestDoctors® egészségbiztosítás	183
Melléklet	187
Irodalomjegyzék	217

Köszönetnyilvánítás

Ahhoz, hogy ez a könyv megszülethessen, többeknek is köszönettel tartozom. Az első meghatározó lépés a gyakorlatból a tanítás irányába történő elmozdulás volt. Nagy hálával tartozom **László Józsefnek**, a Danubius Hotels Nyrt. felügyelőbizottsága korábbi elnökének és a BGE oktatójának, aki egy nehéz pillanatban tisztelt meg a bizalmával, és adta meg az első lökést az egyetem irányába. Szintén köszönettel tartozom **Dr. Juhász Lászlónak**, az angol nyelvű képzés korábbi vezetőjének, aki sokat segített a kezdeti lépéseknél és **Dr. Szalók Csillának**, az egyetem Turizmus Intézete vezetőjének, aki tanszékvezetőként nagyban támogatta az egyetemre történő beilleszkedésemet. A könyv megírásának ötlete **Dr. Lugasi Andreának**, a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Kar dékánjának köszönhető, aki folyamatosan biztatott erre a munkára. De mindenekelőtt a legtöbb hálával **feleségemnek, Juditnak** tartozom, aki nehéz időszakokban is mindig mellettem állt, és a könyv megírása alatt három gyermekünk nevelése mellett végzett feszített hivatali munkája ellenére a hétvégéit is feláldozta, hogy a határidőt tartani tudjam.

Fábián Tamás

Előszó

Kedves Olvasó!

A turizmus az egész világon töretlenül növekedett. A világjárvány legnagyobb háttással a turizmusra volt. Gyakorlatilag megszűnt a nemzetközi turizmus. Am bízva az emberiség erejében, a járvány leküzdhető és előbb-utóbb visszatérhetünk a korábbi pályára. Feltételezve, hogy visszaállítható a járvány előtti állapot, annak ismeretében az alábbiakat állapíthatjuk meg. A 2018-as nemzetközi statisztikák szerint a teljes vendégszám meghaladta a 1,5 milliárd főt, azaz statisztikailag minden ötödik ember részt vett valamilyen utazásban. Ez több mint 8 ezer milliárd dollár hozzájárulást jelent a világ GDP-jéhez (bruttó hazai össztermék), ami meghaladja a világon megtermelt javak 10%-át. Ha figyelembe vesszük, hány iparág létezik, akkor láthatjuk, hogy ez egy rendkívül magas arány. Vannak területek, ahol ez a szám még ennél is magasabb, hiszen azok az országok, ahol nem rendelkeznek elegendő nyersanyaggal, hiányos az ipari fejlettség, vagy nincs megfelelő éghajlat jó mezőgazdaság kialakítására, azonnal a turizmus irányába próbálnak elmozdulni, mint – sokszor szinte az egyetlen – gazdasági lehetőség kiaknázására. Ez viszont azt jelenti, hogy a turizmusban nemcsak a keresleti, de a kínálati oldal is rohamosan növekszik. A globális világban a konkurencia már nemcsak egymáshoz közeli régiók vonatkozásában jelentkezhethet, hanem akár távolabbi desztinációk is versenyezhetnek egymással. Az utazások motivációi is nagyon különbözőek lehetnek, ezért minden ország igyekszik megtalálni azokat pontokat, ahol versenyelőnybe kerülhet.

Ebben a környezetben a könyv igyekszik a turizmusnak egy olyan ágát bemutatni, amely az egyes utazástípusok között meglehetősen előre került a népszerűségi listán. Megpróbálja tisztázni az egyes fogalmakat, megkeresni az ilyen típusú utazások motivációit, foglalkozik az egyes szereplőkkel is. Ismerteti a jelenlegi hazai lehetőségeket és a nemzeti turizmus marketingben betöltött szerepét. A cél nem az egyes szakterületek mélységi szintű bemutatása, sokkal inkább egy átfogó képet szeretne adni mintegy kiindulópontként a témában való további elmélyüléshez. Mivel egyetemi szinten is folyik a tárgy oktatása, a hallgatók számára is segítséget próbál nyújtani a tárgy megismeréséhez.

Fábián Tamás

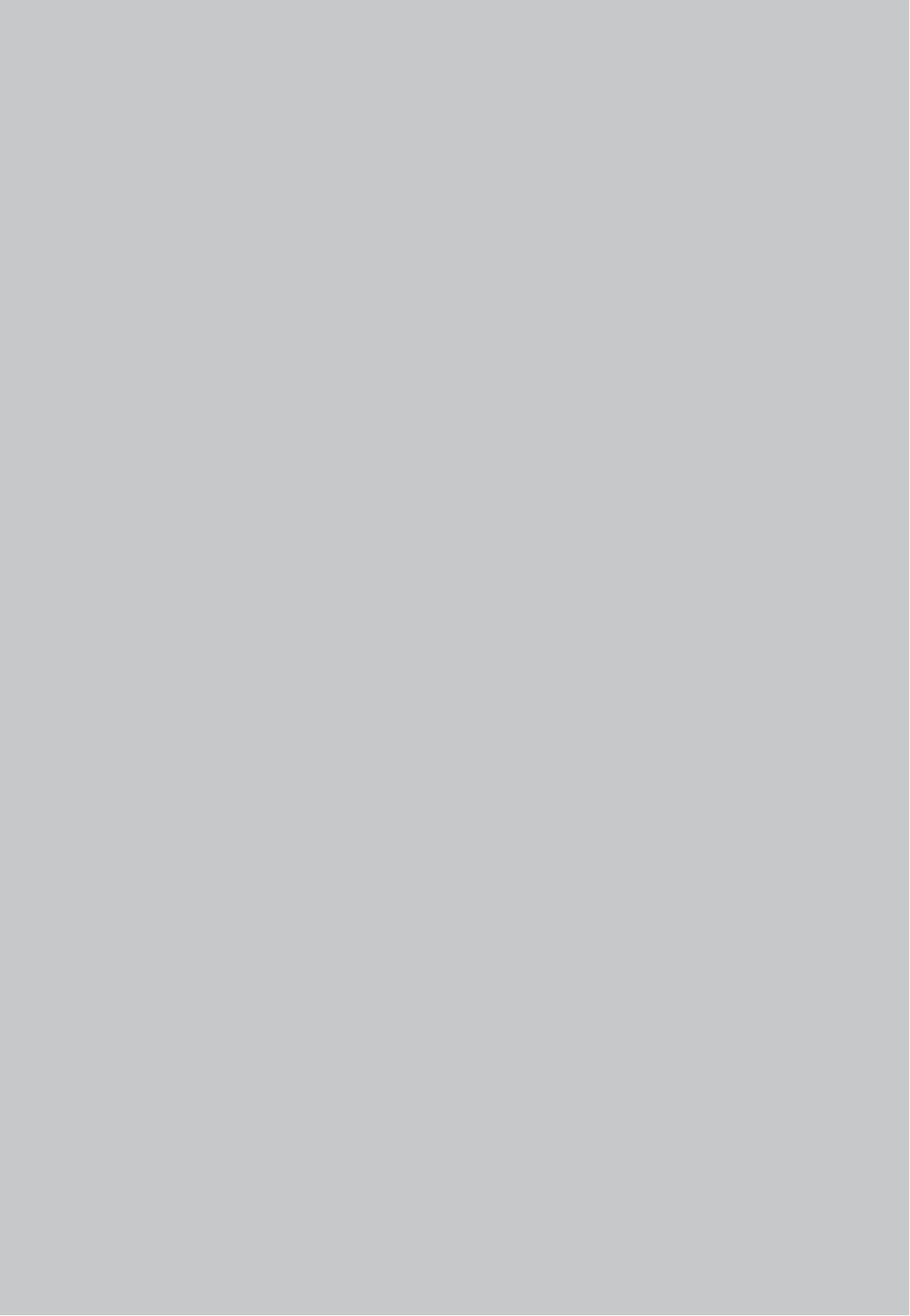
1. Az egészség és a turizmus kapcsolata

1.1. Az egészség fogalma

1.2. A turizmus fogalma

1.3. Az egészségturizmus meghatározása

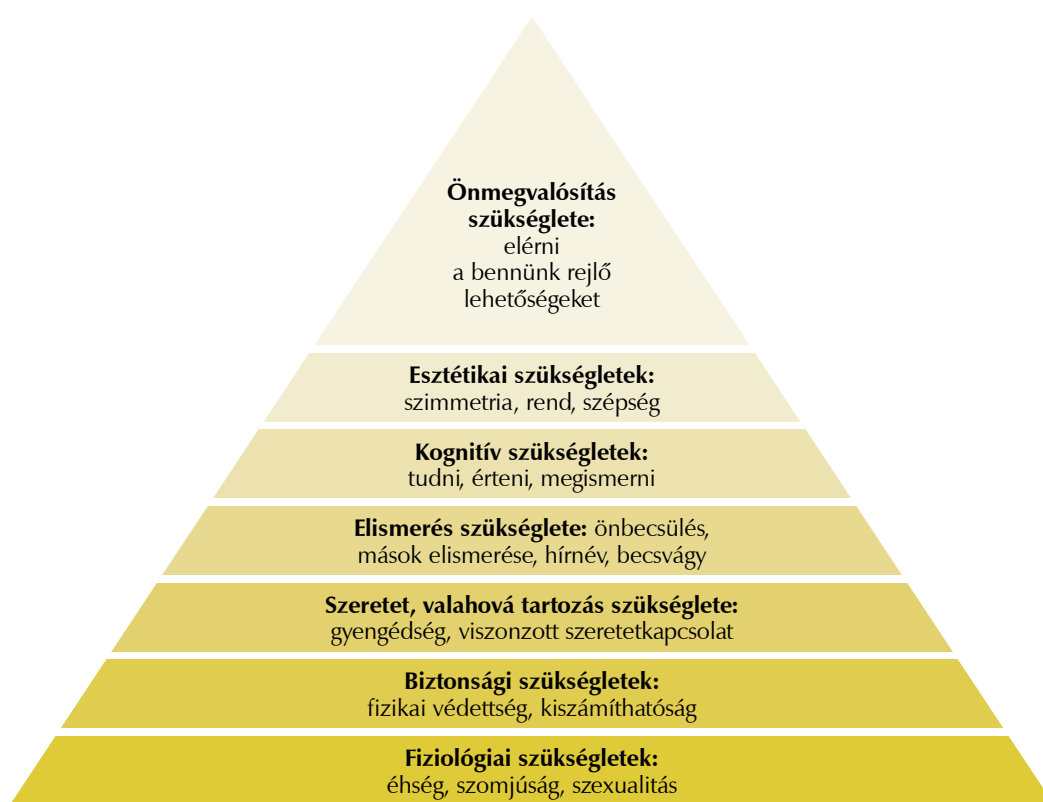
1.4. Kis történeti kitekintés (az ókortól napjainkig)

1.1. Az egészség fogalma

Ahhoz, hogy tudjuk, miről is beszélünk, mindig érdemes tisztázni azokat az alapfogalmakat, amikkel a későbbiekben foglalkozni szeretnénk. A témánk az egészségturizmus. A szó két összetevőből áll, nézzük meg először külön-külön ezek jelentését. Kiindulási pontnak vegyük az ábrán látható **Maslow-féle piramist (1.1. ábra)**. A neves amerikai pszichológus 1954-ben alkotta meg híres modelljét az emberi szükségletek hierarchiájával kapcsolatban. Ennek értelmében az egyes szintekre akkor léphetünk fel, ha az alatta lévő szintek nagyjából teljesültek. Azaz minél alsóbb szintről beszélünk, annál fontosabb az egyén számára annak kielégítése. Bár számos bírálat is érte a szükségletek ilyenén sorrendjének a szükségességét, azt még ezen bírálatok sem vitatják, hogy a legalapvetőbb emberi szükségletek a fiziológiai és biztonsági szükségletek. Ennek fontosságára a későbbiekben visszatérünk.

1.

1.1. ábra. Maslow piramisa

2017-ben készült egy felmérés (*Ténygyár és a ZRI Závecz Research*), mely az emberek 3 legfontosabb kívánságára vonatkozott. Ebben több mint 50%-kal, magasan az első helyen végzett az egészség megléte. Ha megkérdezzük az embereket, mi a legfontosabb számukra, nagyon gyakran kapjuk azt a választ: „Csak egészség legyen, a többi másodlagos!” Itt ilyenkor elsősorban a **fizikai egészségre** gondolnak, pontosabban arra, hogy lehetőleg elkerüljék őket a betegségek. Tulajdonképpen ezalatt fizikai jóllétet és biztonságot értenek, azaz a Maslow-piramis alsó szintjeit említik meg. Vajon ez a megközelítés lenne a hivatalos meghatározásokban is, vagy más aspektusokat is érdemes megvizsgálni?

Nézzük, mit mond erről az ENSZ égisze alatt működő Egészségügyi Világszervezet (*World Health Organization, WHO*), mely a következő definíciót fogalmazta meg az egészséggel kapcsolatban.

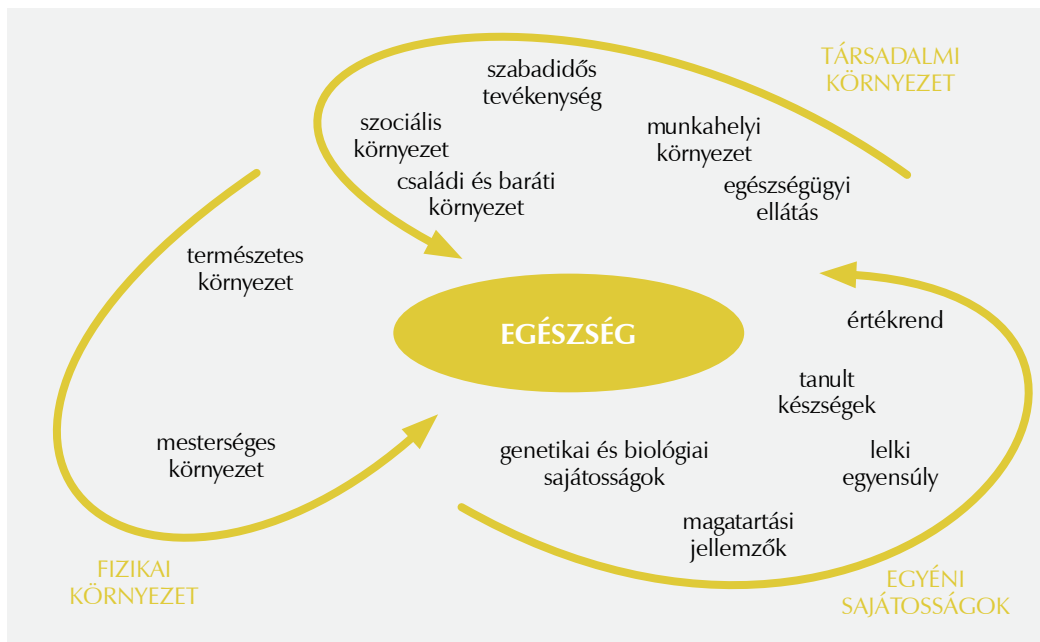
„Az egészség a teljes testi, szellemi és szociális jólét állapota, nem pusztán a betegség vagy fogyatékoság hiánya. Ez egy optimális állapot.”

Mit is jelent ez? Itt megjelenik a fizikai tényező mellett egy szellemi és szociális oldal is. Azaz nem elég, hogy éppen nincs semmilyen betegségem, ha komolyabb problémák nehezedenek a vállamra, nem vagyok kibékülve az engem körülvevő világgal, az szintén befolyásolhatja az egészségi állapotomat. „Ép testben ép lélek.” A lelkiállapot rendkívül erősen hat a fizikai állapotra – oda-vissza. Ez később is előjön a vallási és spirituális indíttatás kapcsán.

Az **1.2. ábra** jól összefoglalja egy ember egészségi állapotára ható faktorokat. Mint láthatjuk, 3 fő tényező a meghatározó. Példának vegyük a *szív-* és *érrendszeri* betegségeket, hiszen gyakoriságuk miatt ezekkel szinte mindenki találkozott már közvetlenül vagy közvetve.

- Egyéni sajátosság: Sok betegség vagy legalábbis a hajlamuk örökletes lehet, akár csak az említett betegség, melynek az egyik fő rizikófaktora az örökletesség.
- Társadalmi környezet: Ugyanakkor más rizikófaktorok hatnak a szívbetegségekre. Ilyenek a táplálkozás, dohányzás stb., melyek nagyban függenek az illető társadalmi környezetétől, családjától.
- Fizikai környezet: Az szintén nem mindegy, hogy vidéken, jó levegőn nő fel valaki vagy egy ipari városban, ahol a levegő szennyezettsége miatt további káros hatások érik a szervezetet.

Mint láthatjuk rengeteg tényező befolyásolja az egészségi állapotunkat, ezek mindegyikének gyakorlatilag lehetetlen megfelelni. Azt mondják, egészséges ember nem létezik, csak kivizsgálatlan. Különösen igaz ez hosszabb távot figyelembe véve. Azonban nem mindegy, hogy az egészség milyen szinten érintett a fenti tényezők által.

1.

1.2. ábra. Az egészségre ható tényezők

Ennek függvényében kell foglalkoznunk vele, ennek megfelelően kell kiválasztanunk a megfelelő választ a problémára. Mint látni fogjuk, a problémák igen különbözőek, így a rájuk adott válaszok is azok. Ezért az egészségturizmust is több ágra kell bontanunk azok természetétől függően.

1.1.1. A kezelések időbeli megkülönböztetése

A kezelések típusait időrendben 3 szakaszra bonthatjuk (1.3. ábra).

1.3. ábra: Kezelések az idő függvényében

- A **megelőzés** gyakorlatilag az egészség feltételeinek biztosítását jelenti. A korábban mutatott negatív tényezők minél hatékonyabb kiiktatása. Ez az a szakasz, ahol még megelőzhetjük a betegségek kialakulását. Mind az egyén, mind a társadalom szempontjából alapvető fontosságú, hogy a legnagyobb hangsúlyt erre az időszakra fektessük.
- Azonban azt is megállapítottuk, hogy gyakorlatilag lehetetlen minden rizikófaktort kiküszöbölni, ezért mégis elérnek minket a betegségek. Ezeket pedig **kezeln**i kell, és ez a kezelés mindig az éppen fennálló problémára próbál megoldást találni.
- Számos gyógyító tevékenység nem ér véget a konkrét kezeléssel, de hozzá kapcsolódó további, kísérő, javító, kondicionáló munkának is követnie kell a beavatkozást. Ilyenkor beszélünk utókezelésekről, **rehabilitációról**.

Mindezek ismerete azért fontos, mert ezek a különbségek erősen befolyásolják az egészségturizmus meghatározásánál az egyes ágakat. Mielőtt azonban rátérnénk erre, foglalkozzunk a szó második felével, a turizmussal is egy kicsit.

1.2. A turizmus fogalma

Most pedig néhány sor erejéig tisztázzuk az eredeti szó – egészségturizmus – második felének, azaz a turizmusnak a lényegét is. Ha ezzel is megleszünk, már csak egy kis lépés az egészségturizmus meghatározása. Számos definíciót hallhattunk már a turizmussal kapcsolatban. Talán a legismertebb és leginkább elfogadott a *World Tourist Organisation (WTO)* megfogalmazása:

„Turizmus alatt egyrészt az emberek valamennyi állandó életvitelükön és munkarendjükön (lakás és munkahely) kívüli helyváltoztatását értjük függetlenül azok motivációjától, időtartamától és célterületétől.

A turizmus másrészt az emberek helyváltoztatásával kapcsolatos igények kielégítésére létrehozott anyagi-technikai és szervezeti feltételek, valamint szolgáltatások együttese.”

1.

Nem tartoznak ide a háborúkkal, népvándorlásokkal összefüggő mozgások, hiszen azok szereplői nem a világot békében megismerni szándékozó emberek.

Láthatjuk, hogy az általános megfogalmazás nem tesz különbséget a turisták motivációi között. Azonban, ha a turizmus egyes területeit szeretnénk vizsgálni, azonnal fontossá válnak ezek a motivációk. Úgy is fogalmazhatunk, hogy bár a fenti általános definíció függetleníti a turizmust a motivációtól, mégis igaz az az állítás, hogy minden turisztikai mozgásnak van egy oka, célja és időtartama is.

Ezért egészen egyszerűen úgy is megfogalmazhatjuk a turizmust, legalábbis a fenti definíció első felét, hogy:

„A turizmus utazás a saját lakhelyünkről egy másik területre valamilyen célból.”

Innen már csak egy (-két) lépés az eredeti fogalmunk, azaz az egészségturizmus.

1.3. Az egészségturizmus meghatározása

A fentiekben tisztáztuk mind az egészség, mind a turizmus fogalmát. Most már csak össze kell tennünk a kettőt és meg is kaptuk, amit kerestünk. Legalábbis az egyszerű megfogalmazás tekintetében. Azaz:

„Az egészségturizmus az állandó lakhelyünkön kívüli ideiglenes tartózkodás, melynek célja az egészségünkkel áll kapcsolatban.”

Természetesen innen sem hiányozhat a WTO-féle meghatározás második része, mely a fenti szükségletek kielégítésére szolgáló feltételeket tartalmazza.

(„A turizmus másrészt az emberek helyváltoztatásával kapcsolatos igények kielégítésére létrehozott anyagi-technikai és szervezeti feltételek, valamint szolgáltatások együttese.”)

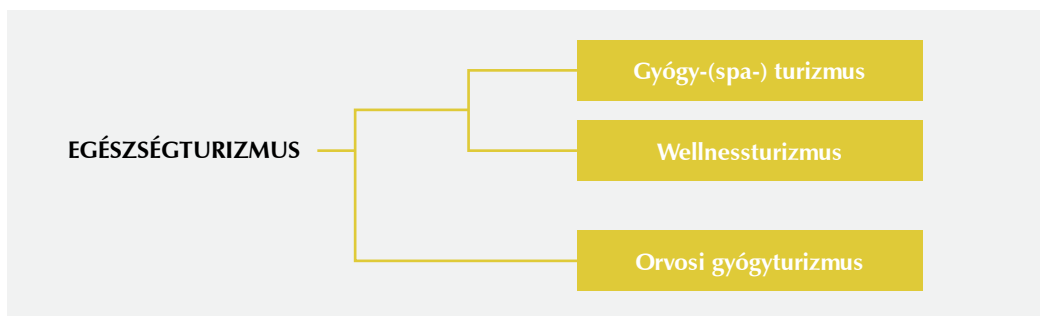
A könyvben természetesen ezekkel az intézményekkel, feltételekkel is foglalkozunk.

Mint a 1.2. pontban láthattuk, az egészség fogalma igen szerteágazó tényezőkkel áll kapcsolatban, így az ezekkel összefüggő problémák kezelése is sokrétű lehet. Ebből kifolyólag az egészségturizmusnak is több válfaja létezik, melyek egymástól lényegesen különböznek. Ezen belül két fő ágat különböztethetünk meg, melyeket rövidesen megismerhetünk.

Így a magyar turizmusstratégia hivatalos megfogalmazása is két részre bontja az egészségturizmust (**1.4. ábra**).

A turizmusnak az egészség megőrzésére és javítására vonatkozó területe. Egyik ága a gyógy- (spa-) és wellnessturizmus, mely természeti erőforrások segítségével gyógyít, míg a másik az orvosi gyógyturizmus, ami orvosi szolgáltatásokon alapszik.

Mint látni fogjuk, a kettő gyökeresen különbözik egymástól, mind a kezeléset, mind a hozzájuk kapcsolódó infrastruktúrákat illetően. Én kissé önkényesen egy harmadik ágat is megpróbálok majd idecsempészni, de erről a későbbiekben lesz részletesen szó. Itt azonban még egy alapfogalmat tisztáznunk kell, mielőtt továbbléphetnénk, hiszen az iménti meghatározásban is szerepel valami, ami a következő fejezetben és a későbbiekben nagy fontossággal bír.

1.4. ábra. Az egészségturizmus ágazatai

1.

1.3.1. Természetes gyógytényezők

Mik is ezek a természetes gyógytényezők, vagy másképp természeti erőforrások? A természet rengeteg kincset tartogat a számunkra, ha semmi másra nem gondolunk, mint a különböző élelmiszerekre, fűszerekre, gyógynövényekre stb. A mi esetünkben azonban olyan, nem is az élő, hanem az élettelen természet által kínált legalapvetőbb erőforrásokra gondolunk, amelyek gyógyhatása már régen bizonyított. Mint az a legtöbbször számára valószínűleg ismert, a 4 alapelem a föld, a víz, a levegő és a tűz. Ezek közül a legutolsóra nem jellemző a gyógyító, inkább csak a pusztító hatás. (Habár a természet megújulásához a tűzre is szükség van). Ellenben a másik három – bár tud pusztítani – már annál inkább rendelkezik gyógyító hatásokkal. Nézzük, melyek ezek a formák (1.5. ábra).

Víz: ásványvíz, termálvíz, gyógyvíz.

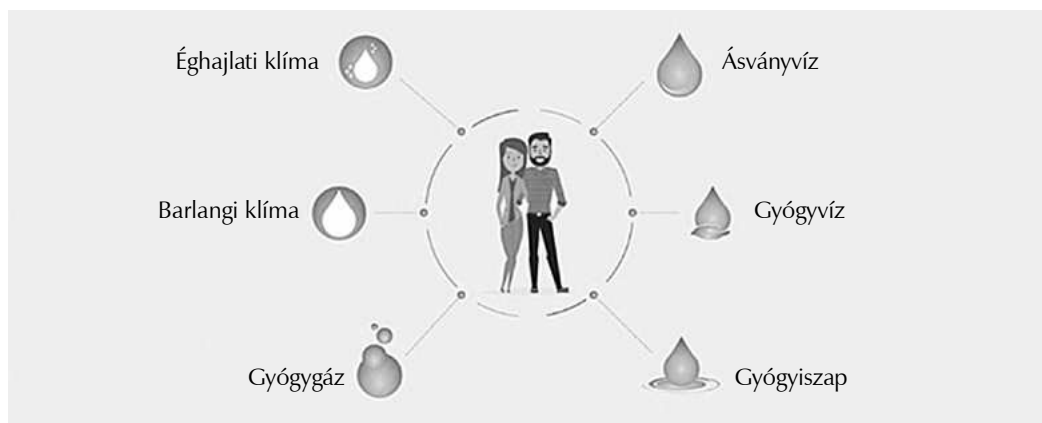
Föld: természetes gyógyiszap.

Levegő: hegyi levegő, tengeri levegő, egyéb speciális mikroklíma (pl. barlangok).

+1 tényező: természetes gázok.

1.3.1.1. Ásványvíz, termálvíz, gyógyvíz

Mit is takarnak ezek az elnevezések? Halljuk őket nap mint nap, de nem biztos, hogy mindig pontosan tisztában vagyunk a jelentésükkel. Itt a 74/1999. (XII. 25.) EüM-rendelet által az úgynevezett **elismert gyógytényezők** fogalmát írrom le.

1.5. ábra. Természetes gyógytényezők

1. Elismert ásványvíz

1. Természetes ásványvíz (a továbbiakban: ásványvíz), amely:

- természetesen vagy védelmi intézkedésekkel védett, felszín alatti vízáradó rétegből származik,
- eredeténél fogva tiszta, antropogén szennyeződéstől mentes,
- az adott felhasználási formában mikrobiológiai, fizikokémiai és radioaktív tulajdonságait tekintve az emberi egészségre ártalmatlan,
- összetétele, oldott szilárd ásványianyag-tartalma a víznyerő helyen – a természetes ingadozás határain belül – közel állandó, és
- oldott összes ásványianyag-tartalma literenként legalább 1000 mg, vagy az oldott összes szilárd ásványianyag-tartalma 500–1000 mg/l között van, és tartalmazza az alább felsorolt aktív biológiai anyagok valamelyikét.

a) külsőleg történő felhasználásban:

Lítiumion	legalább 5 mg/l
Szulfidion vagy titrálható kén	legalább 1 mg/l *
Bromidion	legalább 5 mg/l
Jodidion	legalább 1 mg/l
Metakvasav	legalább 50 mg/l
Radonaktivitás	legalább 37 Bq/l
Szabad szén-dioxid	legalább 1000 mg/l